PRESLIA 1961
33 : 141—153

František Grüll:

Luční společenstva na severním okraji Ždánických lesů

Na severním okraji Ždánických lesů, jihovýchodně Klobouček, prostírá se neveliké údolí, nazývané „Svatá". Údolím protéká stejnojmenný potok, lemovaný po obou březích polokulturními a slatinnými lukami, které jsou význačnými lokalitami nevšedních míšenců ostřic. (J. Podpěra 1922).

Údolí je vyplněno aluviálními náplavy, spočívajícími na oligocenním jemnozrnném pískovci, který mimo vápence obsahuje vložky slinitého jílu. Celková zeměpisná poloha údolí je patrná z připojené mapky.

Poněvadž ve vlastním údolí není žádných meteorologických stanic, mohu uvésti jen povšechnou charakteristiku klimatických poměrů ze stanice Ždánice a Bučovice. Podle údajů Hydrometeorologického ústavu z Prahy, byla v letech 1901—1950 průměrná teplota ve Ždánicích 8,6° C, v Bučovicích 8,8° C a napadlo průměrně ve Ždánicích 593 mm srážek, v Bučovicích 579 mm. Nejnižší průměrná teplota spadá do měsíce ledna. (Ždánice —2,3° C, Bučovice —2,2° C.) Nejvyšší průměrná teplota je v červenci. (Ždánice 19,0° C, Bučovice 18,9° C.)

Nejvíce srážek je v červenci a v srpnu. Ždánice mají průměr v těchto měsících 73 mm a 74 mm. Bučovice 74 mm a 77 mm. Nejméně srážek připadá na únor, a to ve Ždánicích je průměr 26 mm, v Bučovicích 25 mm.

Louky v údolí Svatá lze rozdělit do tří skupin:

A. Polokulturní ovsíkové a bezkolencové louky

Ovsíkové louky jsou dobře vyvinuty na pravém břehu potoka „Svatá", a to ve směru oddělení č. 40—41, dále na levém břehu ve směru oddělení č. 68—69. Ovsíkové louky v širším slova smyslu nacházíme též v jižním výběžku údolí, v prostoru mezi odděleními č. 66—72. V prostoru oddělení č. 39—40 vyskytují se porosty, jež lze řadit k loukám bezkolencovým.

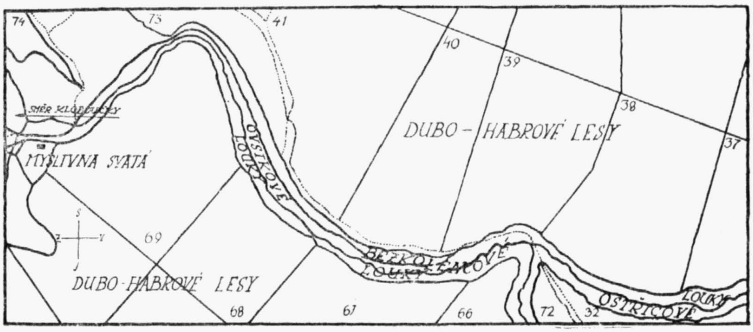

Mapka údolí „Svatá" u Klobouček, nedaleko Bučovic. — Měř.: 1 : 25 000, zv. 1,5.

Ovsíkové louky vyskytují se zde na čerstvě vlhké půdě, jež vykazuje neutrální až slabě alkalickou reakci (pH 7,2—7,5).

Arrhenatherum elatius charakterisuje tyto louky, ustupuje však místy medyňku *Holcus lanatus*, (snímek 20.) ovsíři *Avenastrum pubescens* (snímek 20, 29, 38), nebo kostřavě *Festuca pratensis* (snímek 4, 8, 10, 16).

Arrhenatheretum elatioris Br. Bl. 1915.

Velikost analysované plochy v m²	25											
Pokryvnost E_1 v %	90	95	90	95	95	95	90	90	90	95	95	95
Pokryvnost E_0 v %	10	5	10	5	5	5	10	10	10	5	5	5
Číslo snímku	4	8	10	12	14	16	20	22	27	29	32	38
Asociační druhy												
Arrhenatherum elatius	2	2	1	4	4	3	2	3	3	2	2	1
Heracleum sphondylium	.	1	1	+	1	1	1	.	.	.	+	+
Crepis biennis	1	.	1	1	1	1	+	1	1	.	1	1
Pimpinella major	1	.	.	+	+	+	.	1	.	.	1	1
Briza media	1	.	1	.	.	1	.	1	.	1	1	1
Bromus erectus	.	1	1	.	1	.	+	.	+	+	+	+
Svazové druhy												
Campanula patula	1	1	1	.	+	1	1	.	.	.	1	1
Geranium pratense	.	1	1	.	+	1	.	.	1	1	.	+
Pastinaca sativa	.	1	1	1	1	.	.	.	.	1	.	.
Řádové druhy												
Holcus lanatus	1	1	2	1	1	2	3	2	1	1	2	1
Chrysanthemum leucanthemum	1	1	1	.	1	1	+	+	.	.	.	.
Rumex acetosa	1	1	+	+	.	1	+	1	1	+	+	.
Taraxacum officinale	1	+	+	1	1	1	1	.	.	+	+	+
Bellis perennis	1	.	.	1	1	.	.	.	.	+	+	.
Lychnis flos cuculi	1	.	1	1	.	1	+	.	.	.	1	1
Daucus carota	.	1	1	.	1	1	1	.	.	.	1	+
Galium mollugo	2	1	1	.	1	1	+	+	.	.	1	+
Bromus mollis	.	+	.	+	.	.	1	+	.	+	1	+
Třídní druhy												
Alchemilla vulgaris	+	.	.	+	+	.	+	.	.	+	+	+
Alopecurus pratensis	2	1	2	1	2	2	1	+	1	1	1	+
Avenastrum pubescens	.	1	.	+	1	1	3	2	2	3	1	3
Cardamine pratensis	1	+	1	1	+	1	+	1	+	1	1	1
Centaurea jacea	1	1	1	1	1	1	.	.	+	1	.	+
Cerastium caespitosum	+	+	1	.	1	1	.	+	.	1	1	+
Colchicum autumnale	1	.	+	1	+	+	.	+	+	.	.	+
Dactylis glomerata	1	1	1	+	1	1	.	1	1	1	1	1
Deschampsia caespitosa	.	+	.	.	.	.	1	2	2	2	2	2
Festuca pratensis	4	3	4	2	1	4	+	1	+	1	1	1
Festuca rubra	+	.	+	.	+	.	.	+	.	.	+	+
Knautia arvensis	.	.	+	.	+	+	.	+	.	.	+	+
Lathyrus pratensis	.	1	+	1	+	.	.	.	1	1	1	1
Leontodon hispidus	1	.	1	1	1	1	+	+	+	1	1	1
Luzula campestris	.	+	+	+	.	+	1	+	1	+	1	1
Plantago lanceolata	1	1	1	+	.	1	1	1	1	1	1	1
Plantago media	1	1	+	1	1	+	+	+	+	1	1	+
Poa pratensis	1	1	2	2	2	2	2	1	2	2	2	1
Poa trivialis	.	.	.	.	.	+	+	1	+	+	1	1
Prunella vulgaris	.	+	+	+	+	.	+	+	+	1	1	+

Číslo snímku	4	8	10	12	14	16	20	22	27	29	32	38
Ranunculus acer	1	+	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1
Ranunculus repens	.	1	.	.	.	+	+	.	+	+	.	+
Salvia pratensis	1	.	1	1	1	.	+	.	.	+	.	+
Symphytum officinale	.	1	+	.	+	.	.	+	+	.	.	+
Tragopogon pratensis	.	+	.	+	.	+	+	+	.	.	+	.
Trifolium pratense	1	1	+	1	1	+	1	+	1	1	1	1
Trisetum flavescens	.	1	2	.	1	1	1	2	1	1	1	1
Vicia cracca	+	+	+	.	+	+	.	.	+	.	+	.
Vicia sepium	+	+	.	.	.	.	+	+	.	+	.	+
Průvodní druhy												
Achillea millefolium	.	+	+	1	+	+	1	1	1	2	1	1
Agrostis vulgaris	+	.	.	1	1	1	+	.	+	+	.	.
Anthoxanthum odoratum	1	1	1	.	+	1	+	.	+	+	+	1
Aquilegia vulgaris	.	.	.	.	.	.	+	.	+	.	.	+
Cirsium canum	1	.	+	.	+	+	.	1	.	.	1	+
Cirsium rivulare v. salisburgense	1	1	1	.	.	1	.	+	.	+	+	+
Crepis praemorsa	.	.	.	.	.	.	+	.	.	+	.	.
Equisetum arvense	.	1	.	.	.	1	.	+	.	1	+	.
Filipendula ulmaria	.	+	.	+	.	+	+	1	.	.	+	.
Gymnadenia conopea	.	.	.	.	.	.	+	.	.	+	.	+
Hypericum perforatum	+	+	+	.	.	+	.	.	+	.	.	+
Linum catharticum	+	.	+	.	.	.	+	+	.	+	.	.
Lotus corniculatus	1	+	.	+	.	.	+	.	.	.	+	.
Medicago lupulina	+	1	1	.	1	.	.	+	+	+	+	.
Polygala vulgaris	+	.	+	+	+	.	.	.	.	+	.	.
Potentilla erecta	.	+	+	.	+	+	.	.	+	.	.	.
Primula elatior	.	.	+	+	.	.	1	+	.	+	+	+
Sanguisorba officinalis	.	.	+	.	.	1	+	.	+	+	.	.
Saxifraga granulata	.	.	.	.	+	.	.	.	+	.	+	.
Selinum carvifolia	+	.	.	.	+	.	.	+	.	.	.	.
Succisa pratensis	.	.	+	.	.	.	.	+	.	.	.	+
Trifolium hybridum	.	.	.	.	+	.	.	.	+	.	.	+
Trifolium montanum	.	+	.	.	.	.	.	+	.	.	.	.
Trifolium repens	+	.	+	+	.	+	+	.	.	+	+	.
Valeriana dioica	+	.	+	.	+	+	.	.	+	.	+	+
Veronica chamaedrys	.	.	.	.	.	.	+	.	.	+	.	+
Vicia tetrasperma	.	.	+	.	.	+	+	.	.	+	.	+
Mechy												
Climacium dendroides	2	1	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Entodon schreberi	1	1	1	+	1	1	1	+	2	1	2	1
Eurhynchium swartzii	2	1	2	1	1	1	2	2	2	1	1	1
Mnium affine	2	1	2	1	2	1	1	2	1	+	1	+
Rhytidiadelphus triqueter	2	+	1	+	.	+	1	1	1	+	.	+

Uvedené zápisy byly provedeny na těchto lokalitách (1959):

Čís. 4. Na levé straně potoka, 300 m severně oddělení č. 69.
8. Na levé straně potoka, 200 m severně oddělení č. 69.
10. Na levé straně potoka, 150 m jižně oddělení č. 69.
12. Na pravé straně potoka, 300 m jižně oddělení č. 41.
14. Na pravé straně potoka, 500 m jižně oddělení č. 41.
16. Na pravé straně potoka, 150 m severně oddělení č. 40.
20. Jižní výběžek údolí, na okraji ve směru oddělení č. 72.
22. Jižní výběžek údolí, na okraji ve směru oddělení č. 72, 150 m vzdáleno lokality č. 20.
27. Jižní výběžek údolí, na okraji ve směru oddělení č. 72, 350 m vzdáleno lokality 22.
29. Střední část údolí ve směru oddělení č. 72—66.
32. Střední část údolí ve směru oddělení č. 72—66, 250 m od lokality 29.
38. Střední část údolí ve směru oddělení č. 72—66, 500 m od lokality 32.

Arrhenatheretum elatioris se vyskytuje v údolí Svatá na čerstvé, hlinitojílovité půdě, neutrální až slabě alkalické reakce. Jde zřejmě o sekundární rostlinné společenstvo, podmíněné zásahem člověka a udržované hnojením a pravidelným sečením. Představuje zde typickou asociaci s faciálním převládnutím *Arrhenatherum elatius* (sn. 12, 14, 22, 27). *Avenastrum pubescens* (sn. 20, 29), a *Festuca pratensis* (sn. 4, 8, 10, 16). Na okrajích údolních luk proniká do společenstva *Bromus erectus* a *Salvia pratensis*, které však nevytvářejí typickou subasociaci *Arrhenatheretum brometosum*, uváděnou např. z oblasti jižní a střední části záp. Německa (W. Krause—B. Speidel, 1953; M. v. Rochow, 1951).

Ani subasociace *Arrhenatheretum alopecuretosum* Tx. 1937, není v naší oblasti typicky vyhraněna, ačkoliv *Alopecurus pratensis* vniká do ovsíkových luk místy dominantně.

Arrhenatheretum elatioris může vzniknout zásahem člověka z přirozených lučních společenstev jako jsou *Mesobrometum*, *Molinietum* a společenstva svazu *Calthion*. Z *Mesobrometa* vzniká *Arrhenatheretum* hnojením, stejně tak ze společenstva *Molinietum caricetosum tomentosae*. (Koch 1926.) Ze společenstev svazu *Calthion* vznikají zpravidla ovsíkové louky opakovaným odvodňováním.

Uvedené ovsíkové louky přecházejí na jih od oddělení č. 68 do porostů s dominující *Molinia coerulea*. Typické bezkolencové louky jsou jednak na levém břehu potoka „Svatá", jihovýchodně oddělení č. 68 a 38, jednak na pravém břehu potoka jihovýchodně oddělení č. 40.

Uvádím několik snímků:

Velikost analysované plochy v m^2	25								
Pokryvnost E_1 v %	85	90	80	90	85	85	90	90	85
Pokryvnost E_0 v %	20	20	10	10	20	20	25	15	20
Číslo snímku	5	7	9	11	15	23	24	25	26
Asociační druhy									
Molinia coerulea	4	4	4	4	3	3	2	3	3
Svazové druhy									
Sanguisorba officinalis	1	1	1	1	+	1	1	+	1
Selinum carvifolia	+	1	+	1	1	+	+	+	1
Succisa pratensis	1	+	+	1	1	+	+	+	+
Řádové druhy									
Cirsium canum	+	1	1	1	.	2	1	1	1
Cirsium rivulare v. *salisburgense*	1	+	1	+	1	1	1	1	1
Deschampsia caespitosa	+	.	+	+	+	1	1	+	1
Equisetum palustre	+	+	1	1	1	+	2	2	1
Filipendula ulmaria	1	+	1	1	1	+	+	+	+
Lysimachia vulgaris	+	1	+	1	+	.	+	.	+
Orchis latifolia	+	.	.	.	+	.	.	+	+
Parnassia palustris	1	1	+	1	1	2	3	3	2

Číslo snímku	5	7	9	11	15	23	24	25	26
Třídní druhy									
Alchemilla vulgaris	+	+	.	+	+	.	.	+	+
Alopecurus pratensis	1	1	+	+	.	+	+	1	1
Avenastrum pubescens	+	+	1	1	.	+	+	1	+
Cardamine pratensis	1	+	1	+	.	+	+	+	+
Centaurea jacea	+	1	+	1	+	.	+	.	+
Cerastium caespitosum	+	.	+	+	.	+	+	.	+
Dactylis glomerata	+	1	1	1	.	1	1	.	+
Festuca pratensis	.	1	.	+	1	+	1	+	1
Festuca rubra	+	.	+	1	+	.	.	+	.
Holcus lanatus	+	1	1	+	1	+	±	1	+
Lathyrus pratensis	+	+	+	1	1	+	.	+	+
Leontodon hispidus	+	.	.	+	+	.	+	+	+
Lychnis flos cuculi	1	+	.	+	1	1	1	.	1
Plantago lanceolata	.	+	.	+	+	1	1	1	1
Poa pratensis	1	1	+	1	1	+	+	1	+
Poa trivialis	1	+	+	.	1	.	+	+	+
Prunella vulgaris	+	+	.	+	+	+	.	.	+
Ranunculus acer	+	+	1	+	1	1	+	.	+
Trifolium pratense	+	1	1	.	+	.	+	.	+
Vicia cracca	.	+	+	.	.	.	+	+	+
Průvodní druhy									
Achillea millefolium	+	.	+	+	+	.	.	+	.
Carex flacca	.	+	+	.	+	.	.	+	+
Carex flava	+	.	+	.	.	.	+	.	.
Carex muricata	.	+	.	+	+	.	.	.	.
Crepis biennis	+	+	+	.	+	+	+	.	+
Daucus carota	.	+	+	+	.	1	1	+	1
Eriophorum latifolium	.	1	+	+	1	1	2	2	2
Euphrasia rostkoviana	+	.	+	.	.	+	+	+	+
Galium mollugo	+	.	+	+	+	+	+	.	+
Gymnadenia conopea	+	.	+	+	+	+	.	+	+
Lotus corniculatus	.	+	+	.	.	.	.	.	+
Luzula campestris	1	1	+	1	.	+	+	1	+
Lysimachia nummularia	.	.	+	.	.	+	+	.	+
Lythrum salicaria	.	+	.	.	.	+	.	.	+
Myosotis palustris	.	+	+	.	.	+	.	.	+
Pimpinella saxifraga	.	.	+	.	.	+	.	+	.
Plantago media	+	.	+	+	.	.	.	+	.
Potentilla erecta	+	.	1	+	1	.	+	.	+
Primula elatior	+	.	+	.	+	.	.	.	+
Thymus serpyllum	.	+	+	.	.	+	.	.	+
Trifolium repens	+	.	.	+	.	+	+	.	.
Valeriana dioica	+	.	+	.	1	+	.	+	+

Uvedené zápisy byly provedeny na následujících lokalitách (1959):

Čís. 5. Porost na levém břehu potoka, 100 m jihovýchodně oddělení č. 68.
7. Porost na levém břehu potoka, 200 m jihovýchodně oddělení č. 68.
9. Porost na levém břehu potoka, 350 m jihovýchodně oddělení č. 68.
11. Porost na pravém břehu potoka, 600 m jihovýchodně oddělení č. 40.
15. Porost na pravém břehu potoka, 700 m jihovýchodně oddělení č. 40.
23. Porost na levém břehu potoka, 200 m jihovýchodně oddělení č. 38.
24. Porost na levém břehu potoka, 250 m jihovýchodně oddělení č. 38.
25. Porost na levém břehu potoka, 300 m jihovýchodně oddělení č. 38.
26. Porost na levém břehu potoka, 350 m jihovýchodně oddělení č. 38.

Studované porosty s *Molinia coerulea* představují již výsušné stadium typické asociace, vzniklé zřejmě ze slatinných luk typu nízkých ostřic. Z význačných druhů svazových jsou přítomny pouze *Sanguisorba officinalis*, *Selinum carvifolia* a *Succisa pratensis*. V porostu se již uplatňují druhy ovsíkových luk, jako *Dactylis glomerata*, *Festuca pratensis*, *Poa pratensis*, *Alopecurus pratensis*, *Avenastrum pubescens* aj. Jde zde zřejmě již o přechodné typy bezkolencových luk k loukám ovsíkovým, které např. popisuje H. Wagner (1950) z oblasti Vídeňské kotliny jako subasociaci *Molinietum arrhenatheretosum*.

Bezkolencové louky vyskytují se v údolí Svatá na černohnědé, hlinitojílovité z jara silně zamokřené půdě alkalické reakce.

Na okraji studovaných luk ve směru severovýchodním vnikají do *Molinietum coeruleae* suchomilné trávy řádu *Brometalia*, které však zde vytvářejí netypickou subasociaci *Molinietum brometosum*, jež odpovídá podle Kocha (1926) subasociaci *Molinietum caricetosum tomentosae*.

Konečně byly srovnány snímky z údolí Svatá s porosty popsanými B. Válkem z Čech a bylo zjištěno, že české *Molinietum* je mnohem bohatší ve svém vývoji. Ke stejnému závěru lze dojít i při srovnání se snímky z rašelinných luk u Vidnavy ve Slezsku (J. Vicherek) i z oblasti Dolního Pomoraví — mezi Hodonínem a Strážnicí (M. Cílková 1957).

B. Rostlinná společenstva luk slatinného charakteru

Louky slatinného charakteru jsou rozšířeny jen ve východní části našeho údolí, a to na pravém břehu potoka, mezi odděleními č. 37—38 a na levém břehu podél oddělení č. 32. Na uvedených lukách byly provedeny fytocoenologické zápisy a byla zjištěna dvě význačná společenstva: 1. *s Carex davalliana* a *Cirsium rivulare* v. *salisburgense*, 2. *Caricetum paniculatae-appropinquatae*.

Nejde zde o typické asociace, ale o jejich degradační (výsušná) stadia, projevující se za přítomnosti druhů vyloženě mesofytního charakteru. Charakterisuji je předběžně uvedenou význačnou druhovou kombinací.

1. Společenstvo s *Carex davalliana* a *Cirsium rivulare* v. *salisburgense:*

Velikost analysované plochy v m²	25		
Pokryvnost v %	95	95	95
Číslo snímku	1	2	3
Význačná druhová kombinace			
Carex davalliana	4	4	4
Cirsium rivulare v. *salisburgense*	3	3	3
Eriophorum latifolium	2	2	3
Carex distans	1	1	2
Carex flacca	1	2	1
Carex flava	+	+	1
Valeriana dioica	1	2	1
Molinia coerulea	1	1	1
Equisetum palustre	1	1	1
Parnassia palustris	+	1	1
Cirsium canum	1	+	1

Číslo snímku	1	2	3
Succisa pratensis	+	.	+
Sanguisorba officinalis	+	+	.
Potentilla erecta	+	+	+
Filipendula ulmaria	+	.	+
Myosotis palustris	+	+	+
Ostatní druhy			
Ajuga reptans	.	+	+
Alchemilla vulgaris	+	.	+
Caltha palustris	+	+	+
Centaurea jacea	+	.	+
Crepis paludosa	.	+	.
Chrysanthemum leucanthemum	+	+	.
Daucus carota	+	.	+
Deschampsia caespitosa	+	+	1
Euphrasia rostkoviana	+	+	+
Heracleum sphondylium	.	+	.
Holcus lanatus	.	+	+
Juncus articulatus	.	+	+
Leontodon hispidus	1	1	1
Linum catharticum	+	+	+
Lotus corniculatus	.	+	+
Luzula campestris	1	+	+
Lychnis flos cuculi	.	+	.
Lysimachia nummularia	.	+	.
Lythrum salicaria	+	.	.
Mentha arvensis	+	+	.
Phragmites communis	.	+	.
Poa trivialis	.	+	+
Polygala comosa	+	+	+
Polygala vulgaris	.	+	.
Prunella vulgaris	.	+	+
Ranunculus acer	+	.	.
Ranunculus repens	.	+	.
Trifolium repens	+	+	+
Trifolium pratense	.	+	.

Uvedené snímky byly zapsány na těchto lokalitách: 1. Slatinná louka západně studánky „*Svaté*" (r. 1959). 2. Tatáž lokalita, vzdálená 25 m od č. 1. 3. Slatinná louka ve směru oddělení č. 37—38 (1959).

Z údolí Svatá uvedené společenstvo s *Carex davalliana—Cirsium rivulare* v. *salisburgense* nelze ztotožnit s typickou asociací, popisovanou běžně jako *Caricetum davallianae*. Jde zde spíše o degradační stadia kdysi v údolí rozšířenějších slatinných luk. Charakterisuje je vedle uvedené ostřice a konstantních druhů ř. *Tofieldietalia* též přítomnost řady druhů ř. *Molinietalia*, zejména *Cirsium rivulare* var. *salisburgense*. Též sem pronikají druhy ovsíkových luk.

Půda je zde hnědočerná, hlinito-písčitá, bohatá na vápník. Na jaře je silně zamokřená, v létě relativně na povrchu suchá.

Svrchu uvedené společenstvo s *Carex davalliana—Cirsium rivulare* var. *salisburgense* má na základě našeho studia vztahy ke Kuhnem (1937) popsanému společenstvu *Caricetum davallianae* subas. s *Valeriana dioica*, představujícímu přechodné společenstvo mezi *Caricetum davallianae* a asociací *Cirsium oleraceum—Polygonum bistorta*.

2. *Caricetum paniculatae—appropinquatae* Soó 1947

Velikost analysované plochy v m²	25					
Pokryvnost E_1 v %	95	95	90	95	95	95
Pokryvnost E_0 v %	60	30	60	55	60	55
Číslo snímku	10	12	13	14	15	16
Význačná druhová kombinace						
Carex paniculata	2	2	3	3	3	3
Carex appropinquata	3	4	3	3	3	4
Carex distans	1	1	1	+	1	1
Carex hostiana	1	+	1	1	1	1
Carex panicea	+	+	1	1	.	1
Eriophorum latifolium	2	2	1	1	1	1
Valeriana dioica	1	1	+	1	1	1
Equisetum palustre	1	1	+	+	1	1
Salix repens	1	1	+	1	+	1
Caltha palustris	1	1	2	1	1	1
Filipendula ulmaria	1	1	1	1	+	+
Molinia coerulea	1	1	1	+	1	1
Orchis latifolia	.	+	+	+	+	+
Parnassia palustris	1	+	1	.	+	+
Ostatní druhy						
Cardamine pratensis	+	+	1	1	1	1
Carex acutiformis	+	+	.	1	1	1
Carex flacca	1	+	+	1	1	1
Carex flava	+	.	.	1	+	1
Cirsium rivulare var. *salisburgense*	.	.	+	+	.	+
Deschampsia caespitosa	.	+	.	+	+	1
Holcus lanatus	1	+	1	1	1	1
Juncus articulatus	+	.	.	+	+	+
Lychnis flos cuculi	+	.	+	+	+	+
Lysimachia nummularia	.	+	+	.	+	+
Lythrum salicaria	+	.	.	+	.	+
Poa trivialis	1	1	.	.	1	1
Polygonum bistorta	1	.	.	.	+	+
Potentilla erecta	+	+	.	+	+	+
Prunella vulgaris	.	+	.	.	+	+
Ranunculus acer	1	.	+	.	1	1
Ranunculus repens	1	1	+	+	.	+
Sanguisorba officinalis	+	+	+	.	+	.
Scirpus silvaticus	.	+	.	.	+	+
Selinum carvifolia	.	+	+	.	+	+
Trifolium hybridum	+	.	.	.	+	+
Trifolium repens	+	+	+	.	.	.
Mechy						
Camptothecium nitens	3	2	2	3	3	2
Calliergon cuspidatum	2	2	3	2	2	3
Bryum ventricosum	+	+	1	.	1	1
Climacium dendroides	1	1	.	1	1	1
Fissidens adiantoides	+	.	+	.	.	+
Thuidium delicatulum	+	.	+	+	.	+

Snímky byly zapsány na těchto lokalitách:

čís. 10. Slatinná louka na levém břehu potoka ve směru oddělení čís. 32, vzdálená asi 200 m od Pionýrského tábora (1959),

čís. 12—16. Slatinné louky, ve vzdálenosti asi 50 m na východ od lok. čís. 10 (1959).

Popisované společenstvo *Caricetum paniculatae-appropinquatae* Soó 1947, vyskytuje se v údolí Svatá na bažinaté půdě v komplexu slatinných luk na levém břehu potoka ve směru oddělení č. 32. Charakterisuje jej vedle dominance vůdčích ostřic konstance *Caltha palustris* a některých druhů spadajících do tř. *Scheuchzerio—Caricetea fusca* Nordhagen 1936. (*Carex panicea, Eriophorum latifolium, Valeriana dioica,*) a druhů řádu *Molinietalia.* (*Filipendula ulmaria, Molinia coerulea, Orchis latifolia, Equisetum palustre.*)

Popsané společenstvo uvádí R. Soó (1947, 1949) z Maďarska z oblasti Gödöllö, Nyírség a ze slatinných luk mezi Dunajem a Tisou. Na Moravě je málo známé a není zatím stanoveno přesné rozšíření. Na základě materiálu z Maďarska lze usuzovat na rozšíření v teplejších oblastech našeho státu.

C. Pcháčové luční porosty

Pcháčové louky vyskytují se ponejvíce na pravém břehu potoka „Svatá" a to mezi oddělením č. 38—39 a na levém břehu ve směru oddělení č. 66. Pcháčové louky tvoří zde společenstvo s *Cirsium rivulare* v. *salisburgense* a *Eriophorum latifolium.* Charakterisuje je vysoká dominance uvedeného pcháče, suchopýru *Eriophorum latifolium* a přítomnost ostřic. Zřejmě se zde jedná o výsušná stadia luk slatinného charakteru.

(Průnik druhů mesofytního charakteru.)

Jako příklady uvádím několik snímků:

Společenstvo *Cirsium rivulare* v. *salisburgense—Eriophorum latifolium*

Velikost analysované plochy v m²	25									
Pokryvnost v %	95	95	90	95	90	95	95	95	95	95
Číslo snímku	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
Význačná druhová kombinace v území										
Cirsium rivulare v. *salisburgense*	3	4	3	4	4	4	3	3	4	3
Eriophorum latifolium	4	4	4	3	2	2	4	3	3	4
Equisetum palustre	1	2	2	2	1	2	1	2	2	1
Carex acutiformis	+	1	+	+	1	+	+	+	.	.
Carex distans	+	.	.	.	.	1	1	+	+	.
Carex flacca	.	1	2	1	2	.	.	1	1	1
Carex flava	.	+	.	+	+	1	1	1	.	.
Carex hosteana	.	.	.	1	1	1	.	.	.	.
Carex paniculata	.	.	2	1	1	.	.	1	.	.
Festuca pratensis	+	.	1	1	.	.	.	1	1	.
Phragmites communis	.	.	1	1	+	.	+	+	1	+
Scirpus silvaticus	.	.	1	+	.	.	+	.	+	1
Achillea millefolium	.	.	.	+	+	+	.	.	+	.
Centaurea jacea	.	.	+	+	.	+	+	.	+	+
Orchis latifolia	.	1	1	.	.	.	+	+	+	.
Potentilla erecta	.	+	1	+	+	+	.	+	+	+
Sanguisorba officinalis	.	+	.	.	+	+	.	.	+	.
Valeriana dioica	.	+	1	+	1	1	1	1	+	+

Číslo snímku	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
Ostatní druhy										
Briza media	.	.	.	.	.	+	.	+	+	+
Deschampsia caespitosa	+	+	.	+	1	1	1	1	1	1
Holcus lanatus	+	.	.	.	.	+	+	+	.	+
Juncus articulatus	.	.	.	.	.	+	+	.	+	.
Poa pratensis	.	.	.	.	+	.	+	.	.	+
Poa trivialis	.	.	+	+	.	.	+	.	+	.
Ajuga reptans	.	.	+	.	+	.	+	+	+	.
Alchemilla pratensis	.	.	.	.	+	+	.	.	+	.
Caltha palustris	+	+	.	+	.	.	.	+	+	.
Cardamine pratensis	.	.	.	+	.	+	.	.	+	.
Cerastium caespitosum	+	.	+	+	+	.	+	.	+	.
Crepis paludosa	+	.	.	.	+	.	.	+	.	+
Chrysanthemum leucanthemum	.	+	+	.	.	+	+	.	.	.
Daucus carota	.	.	+	+	.	.	+	.	.	.
Filipendula ulmaria	.	.	.	.	+	.	+	.	+	.
Galium palustre	.	+	+	.	+	.	.	.	+	+
Lathyrus pratensis	.	.	.	.	.	+	.	.	+	+
Linum catharticum	.	+	+	+	+	.	.	+	+	.
Luzula campestris	.	.	.	+	+	+	.	+	.	.
Lychnis flos cuculi	+	+	.	+	+	.	.	+	.	+
Lythrum salicaria	.	.	.	.	+	+	.	.	.	+
Mentha arvensis	.	.	+	.	.	+	+	.	+	.
Myosotis palustris	+	.	+	.	+	.	+	.	.	+
Odontites rubra	.	.	.	+	.	.	.	.	.	+
Parnassia palustris	.	1	.	+	.	+	.	+	+	.
Plantago lanceolata	.	.	.	.	.	+	.	+	+	.
Prunella vulgaris	.	.	.	.	.	+	.	+	.	+
Ranunculus acer	.	.	+	1	+	+	+	+	.	.
Ranunculus repens	+	.	.	+	.	.	+	+	+	+
Rumex acetosa	+	.	+	+	.	+	.	.	+	.
Trifolium pratense	+	+	.	.	.	.	.	+	.	+
Triglochin palustre	.	+	.	1	.	.	.	+	.	.
Mechy										
Calliergon cuspidatum	.	1	2	2	3	2	1	2	3	3
Bryum ventricosum	1	1	.	1	1	1	1	1	1	1
Mnium affine	1	.	1	1	1	1	.	.	1	.
Mnium undulatum	1	2	2	1	2	1	1	1	1	1
Climacium dendroides	1	.	1	+	+	.	1	.	+	+

Uvedené snímky byly zapsány na těchto lokalitách: (1959.)

Čís. 41—42. Luční porost na pravém břehu potoka, poblíž oddělení 38—39. (1959.)

43—44. Luční porost na levém břehu potoka, blíže oddělení č. 66. pH 7,8.

45. Luční porost na pravém břehu potoka, mezi odděl. č. 38—39, 200 m od lok. č. 42. (1959.)

46. Porost vzdálený od předcházející lokality 400 m. (1959.)

47. Porost na levém břehu potoka, blíže oddělení č. 32. (1959.)

48. Porost vzdálený 100 m od lok. předcházející. (1959.)

49—50. Luční porost na pravém a levém břehu potoka, směrem k oddělení č. 37. (1959.)

Vysvětlivky k diagramu:

I. Ovsíková louka na levém břehu potoka, ve směru lesního oddělení čís. 69. (Analysovaná plocha 30 m².)

II. Ovsíková louka na levém břehu potoka, ve směru lesního oddělení čís. 69, 20 m východně lokality čís. I. (Analysovaná plocha 30 m².)

III. Ovsíková louka na levém břehu potoka, ve směru lesního oddělení čís. 68. (Analysovaná plocha 30 m².)

IV. Ovsíková louka na pravém břehu potoka, ve směru lesního oddělení čís. 40—41. (Analysovana plocha 30 m².)

V. Ovsíková louka na pravém břehu potoka, ve směru lesního oddělení čís. 40—41, 20 m východně lokality čís. IV. (Analysovaná plocha 30 m².)

VI. Bezkolencová louka na levém břehu potoka, ve směru lesního oddělení čís. 67. (Analysovaná plocha 30 m².)

VII. Bezkolencová louka na pravém břehu potoka, ve směru lesního oddělení čís. 39—40. (Analysovaná plocha 30 m².)

VIII. Bezkolencová louka na pravém břehu potoka, ve směru lesního oddělení čís. 39. (Analysovaná plocha 30 m².)

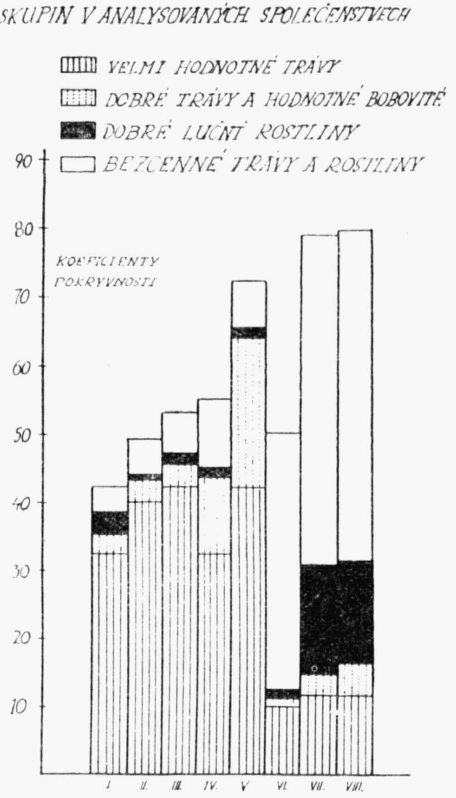

Společenstvo *Cirsium rivulare* var. *salisburgense—Eriophorum latifolium* vyskytuje se v našem údolí na zamokřené, hlinito-jílovité humosní půdě. Společenstvo je charakterisováno vysokou dominancí druhů *Cirsium rivulare* var. *salisburgense*, *Eriophorum latifolium* a řadou ostřic. Značnou stálost vykazují: *Carex acutiformis*, *Carex flacca*, *Carex flava*, *Valeriana dioica*, *Deschampsia caespitosa*, *Equisetum palustre*. Jde zde zřejmě o degradační stadia asociace *Eriophorum latifolium— Carex flava*.

V naší literatuře bylo popsáno E. Balátovou-Tuláčkovou (1959) ze Zábřehských luk u Hlučína společenstvo *Cirsietum salisburgense caricetosum acutiformis*. Vedle typicky vyvinutého společenstva uvádí autorka i facii s *Eriophorum latifolium*, jež právě odpovídá snímkům z údolí Svatá. Autorka pokládá *Cirsietum salisburgense caricetosum acutiformis* za vikarisující společenstvo mokřadní varianty asociace *Cirsium oleraceum—Polygonum bistorta*.

Analogické společenstvo s *Cirsium rivulare* var. *salisburgense* uvádí táž autorka (1957) též z okolí Brna, a to z údolí Ponávky a Bobravy.

Shrnutí

Předložená práce má sloužit k orientačnímu poznání lučních společenstev v údolí potoka „Svatá" v oblasti ždánických lesů. Poněvadž jsou zde zachovány ještě zbytky slatinných luk a jde zde o významnou botanickou lokalitu (přítomnost *Carex davalliana*, *Carex hostiana*, *Carex hostiana* × *Carex Oederi*, *Carex flacca* × *Carex panicea*, *Tetragonolobus siliquosus*), navrhuji, aby údolí „Svatá" bylo prohlášeno za přírodní rezervaci.

Louky v údolí Svatá lze rozdělit do tří skupin:

A. Kulturní a polokulturní louky, zahrnující asociace *Arrhenatheretum elatioris* a *Molinietum coeruleae.*

B. Louky slatinného charakteru: společenstvo *Carex davalliana—Cirsium rivulare* var. *salisburgense* a *Caricetum paniculatae-appropinquatae.*

C. Podmáčené louky pcháčové se společenstvem *Cirsium rivulare* var. *salisburgense—Eriophorum latifolium.*

Hospodářsky hodnotné jsou pouze louky skupiny A., a to porosty asociace *Arrhenatheretum elatioris.* Bezkolencové louky (*Molinietum coeruleae*) jsou již méně kvalitní, jak je zřejmé z připojeného diagramu.

Na závěr děkuji dr. Balátové-Tuláčkové za cenné rady, připomínky a nevšední pozornost, s jakou sledovala mou práci.

Literatura

Balátová-Tuláčková E. (1954): Studie luk v údolí řeky Moravice. — Přírodov. sborník Ostravského kraje, Opava, 15 : 236—268.

— (1956): Příspěvek k typologii luk Slezska. — Přírodov. sborník Ostravského kraje, Opava, 17 : 87—117.

— (1959): Druhý příspěvek k typologii luk Slezska. — Přírodov. sborník Ostravského kraje, Opava, 20 : 435—470.

Ellenberg H. (1952): Landwirtschaftliche Pflanzensoziologie 2. — Wiesen und Weiden und ihre standortliche Bewertung. Stuttgart.

Klika J. (1945): Rostlinosociologické jednotky slatin a lučních porostů v Polabí. — Věstník Král. čes. spol. nauk, řada 2.; 1—31.

— (1958): K fytocenologii rašelinných a slatinných společenstev v Záhorské nížině. — Biologické práce, Bratislava, 4 : 1—34.

Koch W. (1926): Die Vegetationseinheiten der Linthebene. — Jahrb. St. Gall. Naturw. Ges., St. Gallen, 61 : 1—144.

Krause W. et Speidel B. (1952): Zur floristischen, geographischen und ökologischen Variabilität der Glatthaferwiese (*Arrhenatheretum elatioris*) im mittleren und südlichen Westdeutschland. — Berichte der Deutsch. Bot. Ges., 65 : 403—419.

Kudrman A. (1928): Lesostep na jižním okraji Hané. — Věstník kl. přírodov., Prostějov, 20 : 7—100.

Kuhn K. (1937): Die Pflanzengesellschaften im Neckar-gebiet der Schwäbischen Alb, Ohringen.

Maloch M. (1952): Krmovinárstvo, Bratislava.

Oberdorfer E. (1957): Süddeutsche Pflanzengesellschaften. — Pflanzensoziologie, 10.

Podpěra J. (1922): Plantae Moraviae novae, vel minus cognitae. — Fakult. spisy, Brno, 12 : 1—35.

Rochow v. M. (1951): Die Pflanzengesellschaften des Kaiserstuhls. — Pflanzensoziologie, 8.

Schneider J. (1954): Ein Beitrag zur Kenntnis des Arrhenatherum elatioris in pflanzensoziologischer und agronomischer Betrachtungsweise. — Beiträge zur Geobot. Landesaufnahme der Schweiz, Bern, 34 : 1—102.

Šmarda J. (1949): Příspěvek ke klasifikaci lučních a rašelinných společenstev v ČSR. — Čas. Mor. Muzea, 34 : 1—12.

Soó R. (1954): Die Torfmoore Ungarns in dem pflanzensoziologischen System. — Vegetatio, 5—6 : 411—421.

— (1957): Systematische Übersicht der pannonischen Pflanzengesellschaften. — Acta Bot. Acad. Sci. Hung., T. 3 : 317—373.

Válek B. (1948): *Caricetum Davallianae bohemicum* (Klika) v severovýchodních Čechách. — Spisy přírodov. klubu severových. Čech, Hradec Králové, 1 : 1—47.

— (1954): Půdy porostů *Molinia coerulea* (W. Koch) v Čechách a jejich vztah k půdám ostatních rašelinných porostů. — Preslia, 26 : 385—414.

Vicherek J. (1958): Rostlinná společenstva rašelinných luk u Vidnavy. — Přírodov. sborník Ostravského kraje, Opava, 19 : 185—221.

Vrbas J. (1930): Ždánsko. — Zeměpisný sborník, Ždánice.

Wagner H. (1950): Das *Molinietum coeruleae* (Pfeifengraswiese) im Wiener Becken. — Vegetatio 2 : 128—165.

Wildt A. (1930): Weiteres aus Mährens Flora. — Verh. Nat. Ver., Brünn, 61 : 20—22.

F. Grüll:

Die Pflanzengesellschaften der Wiesen am Nordrand des Steinitzer Waldes

Die vorliegende Arbeit bringt eine Studie der Wiesen im Tal „Svatá" bei Kloboučky (Bez. Bučovice).

Es wurden Glatthafer-Wiesen, Blaues Pfeifengras-Wiesen und Reste der Moorwiesen in der Ostspitze des Tales studiert. Auf Grund von phytocoenologischen Analysen wurden hier die folgenden Pflanzengenossenschaften festgestellt: 1. *Arrhenatheretum elatioris* Br. Bl. 1915, 2. *Molinietum coeruleae* Koch 1926. 3. *Carex davalliana—Cirsium rivulare* var. *salisburgense*. 4. *Caricetum paniculatae—appropinquatae* Soó 1947. 5. *Cirsium rivulare*—var. *salisburgense—Eriophorum latifolium*.

Zum Schluss vergleicht der Autor den wirtschaftlichen Wert der Glatthafer-Wiesen mit den Blaues Pfeifengras-Wiesen nach einem übersichtlichen Diagramm. Das Diagramm wurde auf Grund des Futterwertes der einzelnen Pflanzengattungen, die in den Wiesenbeständen vertreten sind, zusammengestellt, und zwar nach agrobotanischen Gruppen, wie es M. Maloch und E. Baláťová-Tuláčková (1952, 1954) eingeführt haben. Die berechneten Koeffizienten wiesen einen kleinen Nutzwert der Blaues Pfeifengras-Wiesen auf.

Der Hauptzweck der Arbeit war, unsere Öffentlichkeit auf eines der hervorragenden mährischen Vegetationsgebiete aufmerksam zu machen, denn dieses Gebiet sollte man als Staatsreservation erklären, damit es so den zukünftigen Generationen erhalten bleibe.

Oznámení členům Čs. botanické společnosti, pracujícím v taxonomii

Československá botanická společnost oslaví v r. 1962 padesátileté výročí svého trvání. Výbor Čs. botanické společnosti rozhodl, aby 1. a 2. číslo časopisu Preslia vyšlo jako jubilejní sborník, nazvaný „Studies in Plant Taxonomy" v náhradu za samostatnou publikaci, která nemohla být vydána. V tomto jubilejním dvojčísle budou uveřejněny práce z rostlinné systematiky, protože výzkum v tomto oboru má v československé botanice starou tradici. Čs. botanikové chtějí v tomto sborníku ukázat, že dnešní výzkum v taxonomii je založen na moderních metodách a přináší výsledky základního významu, důležité pro veškerý výzkum v botanice.

Výbor žádá čs. botaniky, aby své práce z taxonomie zaslali k uveřejnění do 30. září 1961. Práce musí být psány ve světovém jazyku (anglicky, francouzsky, německy nebo rusky) a přinášet původní, dosud neuveřejněné poznatky. Redakce si vyhrazuje uveřejnit nejlepší z předložených prací a uvítá především ty práce, o nichž bude na jubilejním sjezdu 1962 referováno. Podle usnesení přípravného výboru tématem jubilejního sjezdu bude botanický výzkum v experimentální taxonomii. O účast ve sborníku byli požádáni také vynikající zahraniční odborníci.

Abychom mohli přesně plánovat rozsah jubilejního dvojčísla, žádám čs. autory, aby o brzkém sdělili titul své práce, pravděpodobný počet stran rukopisu, počet obrázků a příloh na křídový papír.

Prof. dr. B. Fott
hlavní redaktor Preslie